

MUNKÁCSY ÉS FRANCIAORSZÁG

JEAN-CLAUDE PELTIER

Párizs a művészetek fővárosa, mindenkor vonzotta a külföldi művészek sokaságát. Munkácsy sem kerülte el ezt a szabályt, hiszen életének nagy részét itt töltötte. Csak 26 évesen, Franciaországban lett igazán művésszé avatva 1870-ben. A „Párizsi Szalon” kitüntette az aranyéremmel. Óriási tömeget vonzott a „Siralomház” című festménye. A kritika is egyhangúlag köszönti Munkácsy nagy tehetségét. Nyelvi anekdota jellemezte Munkácsy Mihály jelenlétét Franciaországban, miután képtelenek voltak nevét kiejteni, elnevezték híres képe nyomán „Monsieur le dernier jour” („Siralomház” úrnak).

Egy év múlva elhatározza, hogy Franciaországban telepszik le. Goupil képkereskedő biztosítja anyagi háttérét, szerződésük szerint megfelelő áron felvásárolja festményeit, meghagyva művészi szabadságát. Művészetére Courbet, realista, szenvedélyes és harcias festő, erős hatást gyakorol, valamint a babizoni iskola, ahol barátja és honfitársa Paál László él. Feleségül veszi Cécile Papier-d de Marahes báró özvegyét, aki nagy szalont tart Párizsban és kora legkiválóbb és ismertebb személyiségeit fogadja. Roland Bonaparte herceget, Frigyes Louis Victort (angol trónörökös) a cárevicsot, a svéd, dán királyokat, de többek között Liszt Ferencet, Daudel-Dumast, számos arisztokratát, tudóst, művészt és író, akik akkor Párizsban éltek. Házassága módot ad arra, hogy a párizsi nagyvilági életbe kikerülhessen – még ha hamarosan csalódik mind házasságában –, mind a nagypolgári életben is.

Ennek a kornak a festészetét a romantikus, de különösen a naturalista vagy realista áramlatok táplálják, mind a „Sapkás nő”, „Betyárok”, „Búcsúzkodás”, melynek stílusát Courbet és Meillethez hasonlítható. A magyar paraszti élet megjelenítő művei felkeltik a párizsiak kíváncsiságát az „exotikum” iránt. A „Zálogház” különböző változatai fordulatot hoznak a festő műveiben, a párizsi városi lakosság ezennél gyakrabban jelenik meg mint a magyar falu népe. A francia realizmus tipikus témája felé fordulva, a párizsi szalont örökíti meg. „A műtermet”, 1876-ban saját és felesége társaságában ábrázolja. Nagy diadalt arat, a francia kritika ezt az alkotását legjobb műveként méltányolja.

1878-ban Munkácsy befejezi újabb művét „Milton leányainak tollba mondja az Elveszett Paradicsomot”. Ez a festmény Goupil szerint nehezen értékesíthető, ezért arra kényszeríti a mestert, hogy Sedlmeyer német eredetű műkereskedőhöz forduljon. Ezentúl Sedlmeyer foglalkozik Munkácsy festményeinek értékesítésével, sok kerül így a gazdag amerikai polgárokhoz. Sedlmeyer beavatkozik a művész munkájába. Az ő sugalmazására keletkeznek a Krisztust ábrázoló nagy festményei. Másrészt annyi kis, önmagát ismétlő képet rendel, hogy ezzel elveszi Munkácsytól a stílusának kifejlesztésének lehetőségét.

Azonban a „Milton” a „Krisztus Pilátus előtt” és kisebb mértékben a „Magya-

rok bejövetele”; utóbbi a kritika sovinizmussal vádolva bejárták egész Európát. Munkácsyt azontúl a világhírét megérdemlő módon tartják számon.

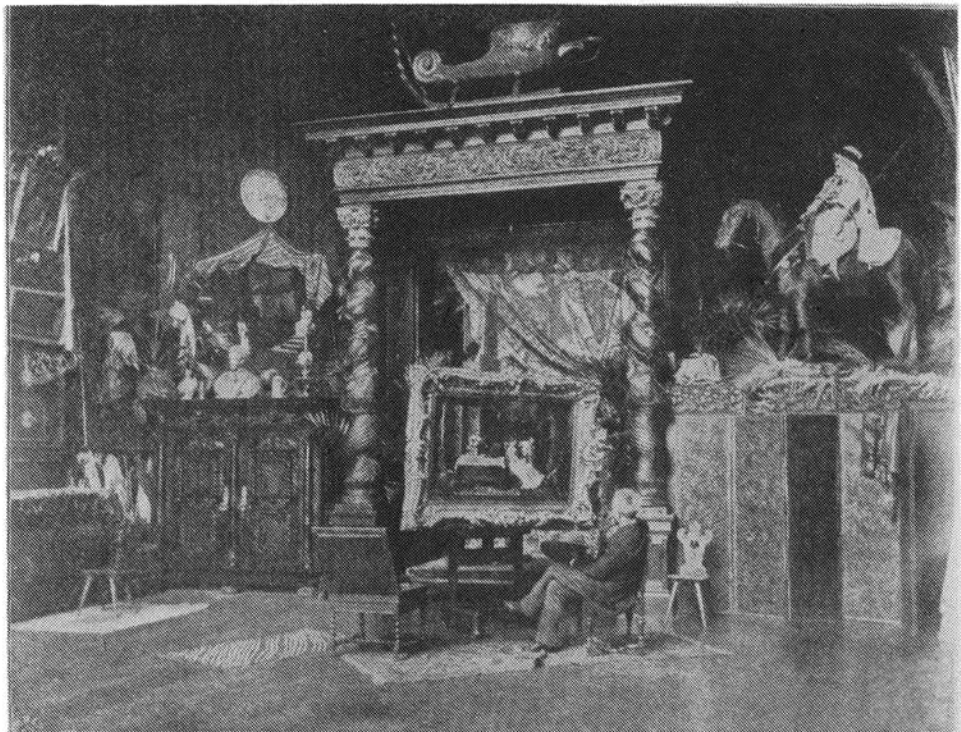
(Fordította: Jankovics Zsófia)

MUNKÁCSY ET LA FRANCE

Paris, capitale des Arts, a de tout temps attiré de nombreux artistes étrangers. Munkácsy n'a pas échappé à la règle, lui qui y a passé la majeure partie de sa vie. C'est d'ailleurs en France, alors qu'il n'a que 26 ans, qu'il obtient la consécration en 1870. Le Salon de Paris lui décerne la médaille d'or et une foule d'admirateurs se presse devant le tableau "le dernier jour d'un condamné à mort". La critique est unanime pour saluer le talent de Munkácsy. Une anecdote à caractère linguistique concernant la présence de Munkácsy en France: les Français dans l'incapacité de prononcer le nom de Mihály Munkácsy, le baptisèrent, en référence à son célèbre tableau, "Monsieur le dernier jour".

Un an plus tard, il décide de s'installer en France. Sa situation sociale est assurée par le marchand de tableau Goupil, qui sous contrat lui achète ses oeuvres à prix raisonnable et lui laisse toute liberté artistique. Côté peinture, il sera influencé par Courbet, peintre réaliste lui aussi, au style combatif et passionné, et l'école de Barbizon, où séjourne son compatriote Paál.

Il épouse Cécile Papier, veuve du Baron de Marches. Celle-ci tient salon et ils recevront des personnalités telles que les Princes Roland Bonaparte, Frédéric, Louis

Victor (héritier du trône anglais), le Tsarévich, les rois de Suède, du Danemark, mais aussi Liszt, Daudet, Dumas, autant d'aristocrates, savants, artistes et écrivains habitant à Paris. Son mariage lui permet de s'intégrer au beau monde parisien, même s'il est rapidement déçu par son mariage et lassé par le monde bourgeois.

La peinture de cette époque, nourrie des courants romantique mais surtout naturaliste ou réaliste, donne naissance à "la femme à la barette", "les vagabonds", "les adieux", au style comparable à Courbet ou Millet. Ces oeuvres évoquant la vie paysanne hongroise attisent la curiosité parisienne pour l'"exotisme" du sujet. Puis les variantes du "Mont de piété" constituent un tournant dans l'oeuvre du peintre: les habitants des quartiers populaires de Paris sont désormais plus familiers à Munkácsy que les villages hongrois.

Il se tournera ensuite vers un sujet typique du réalisme français: le salon parisien. "L'atelier", peint en 1876, met en scène Madame Munkácsy et le peintre lui-même. C'est le triomphe de son talent. La critique française à l'unisson déclare cette oeuvre la meilleure du maître.

En 1878, Munkácsy achève "Milton dictant à ses filles le Paradis perdu". Ce tableau, difficile à négocier selon Goupil, poupil, poussera Munkácsy à s'adresser à Sedelmeyer, antiquaire d'origine allemande. Celui-ci devient alors le grand manager des toiles du peintre, dont beaucoup seront vendues aux riches bourgeois de la récente Amérique. Sedelmeyer intervient dans le travail du peintre. C'est lui notamment qui inspire les grands tableaux représentant le Christ. D'autre part, il commande tant de petites compositions, répliques et variantes qu'il ôte la possibilité à Munkácsy de développer son style.

Cependant, le succès du "Milton", du "Christ au prétoire" et dans une moindre mesure "la conquête de la Hongrie" taxé de chauvinisme par les critiques, sont portés en triomphe à travers toute l'Europe et Munkácsy est considéré dès lors comme un artiste de renommée mondiale.